

25. ne v mezidobí, 20. 9. 2020

Texty:

Iz 55, 6-9

Fp 1, 21-30

Mt 20, 1-16

Modlitby:

1/ Bože, naše obavy ze sílicí nákazy, která si mezi námi znovu vybírá svou daň, rostou. Myslíme na nemocné, na ty, kdo jsou v karanténě a čekají na výsledky testů. Prosíme za děti i rodiče a také za učitele. Ti všichni netrpělivě vyhlížejí, jak se nemoc bude dále vyvíjet. Jsme v duchu se seniory v domovech důchodců a v různých zařízeních, kteří se cítí být ohroženi, jsou znejistěni a často také osamělí. Pane, tobě odevzdáváme všechny své strachy v důvěře, že naše nepokojné srdce a mysl najdou pokoj v Tobě! K Tobě voláme!

2/ Modleme se za mládež církve, která se měla sejít na konci září, ale její setkání bylo zrušeno. Kéž v srdcích mladých lidí hoří oheň tvé lásky, Bože! Ať jsou mladí povzbuzením starším i unaveným, duchovním i laikům, kéž přinášejí nové podněty a nezůstávají opomíjeni. Vždyť také skrze ně chceš své církvi přinášet lásku, radost a pokoj. K Tobě, Bože, voláme!

3/ Modleme se za budoucího patriarchu, aby byl vybrán bratr, který povede církev po tvých cestách, Bože, bude těšit i povzbuzovat, chválit i napomínat ve tvém jménu! Prosíme, ochraňuj církev před pomluvami, které chtějí očernit navržené kandidáty, a ovlivnit tak voliče. Kéž s tvou pomocí dokážeme rozlišovat, které myšlenky přicházejí od zlého! K Tobě, Bože, voláme!

Milé sestry a milí bratři!

Hebrejský výraz pro Boží milosrdenství *chesed* označuje pospolitost, závaznost, solidaritu, které se očekávají tam, kde dvě strany uzavřely smlouvu. Proto se také mluví o „činění milosrdenství“. Obsahem je bratrská, synovská nebo otcovská pomoc a věrnost, takže smlouva a milosrdenství jsou téměř synonyma. Charakteristikou Boží smlouvy je ochota pomoci, i když se nezapomíná na vyvýšenost Hospodinovu a na to, že z dvoustranného svazku zbývá často jen závazek Boží, takže se proměňuje v milost.

Bůh osvědčuje milosrdenství vyvedením z Egypta, vedením po poušti a odpuštěním, které sice nevyklučuje trest, ale i ten sleduje cíl, jímž je znovuobnovení porušené smlouvy. Boží milosrdenství se stalo téměř příslovečným, takže se ho starý Izraelita dovolával v nesnázích, přál ho svým známým a nakonec ho vtělil do liturgických formulí.

Poněvadž je milosrdenství Boží podstatou, je přirozené, že se žádá také po člověku (srv. Oz 6, 6n, Mi 6, 8). Na to navazuje Nový zákon, když vytýká farizeům a zákoníkům, že zapomínají na to, co je nejdůležitější v Zákoně (srv. Mt 23, 23). Vztahuje se ovšem i na budoucnost, na poslední soud, jak ukazuje i dnešní podobeství o dělnících na vinici (Mt 20, 1-16).

Království nebeské se zde podobá vinici a jednání lidského hospodáře, který je představen velmi přátelsky. Vyráží na tržiště, na pracovní trh na agoře, kde bylo možné ve starověku sehnat všechno, tedy i námezdní dělníky (1). Smluvená odměna – denár na den – je obvyklá, ale v Orientě se sluší o ní smlouvat a nakonec ji dohodnout (2). Není řečeno, v které roční době se příběh odehrává a o jaké práci jde. O deváté hodině, vychází hospodář znovu, ale ani tady se nedozvíme nic bližšího o roční době a druhu prací (3). Začínáme mít pocit, že se ocitáme uprostřed sezóny, když právě probíhá sklizeň. Zdá se, že hospodáři nestačí pracovníci, tak přichází znovu. V tomto případě se už nesmlouvá (4-5a). Zřejmě už si dělníci nemohli tolik vybírat, a tak pán prohlásí, že jim dá, co bude „spravedlivé“. Také oni odcházejí na vinici. Právě otázka spravedlnosti bude klíčová, jak se brzy ukáže. Nyní to můžeme jen tušit!

Pracovní síly stále nestačí, a tak jsou další najímáni v poledne a kolem třetí odpoledne (5). Jako by hospodář ráno podcenil potřebné množství! Navzdory tomu ale stále zůstává někdo na tržišti, jak se

ukáže kolem páté hodiny odpoledne (6). Tady už jde o úplný extrém, tito pracovníci propásli celý den, což může být někdy příjemné, ale pokud je někdo najímán na práci každý den znovu, hrozí, že bude další den o hladu. Dělníky nikdo nenajal, jak sami říkají (7), ale nedozvídáme se, proč? Nevšiml si jich tento hospodář dříve, byli nedůvěryhodní? Zdržovali se celý den na tržišti nebo se někde schovávali? Odpovědi na tyto otázky nedostáváme a ani hospodář je neřeší. Důležité je, že až do této chvíle nic nedělali (ani u jiného hospodáře). Je vidět, že na Boží vinici je pořád dost práce a pracovních sil není nikdy nadbytek! Příběh také vypovídá o tom, že nikdy není pozdě. I na sklonku dne má smysl začít!

Posledním nábořem pracovníků ale příběh nekončí. Nastává večer a začne se účtovat (8). Hospodář sám přitom určuje pořadí, v němž mají dělníci dostat svou odměnu: od posledních k prvním! Už tím se připravuje roztržka a hádka, když mají i první vidět, co dostanou ti poslední. Na tomto jediném místě jsou první skutečně poslední a naopak, jak zaznělo v předchozím Ježíšově výroku (srv. Mt 19, 30).

Správce se objevuje až při vyplácení mzdy, což je zvláštní. Předtím chodil hospodář osobně na trh a nepotřeboval ho. Na co ho nyní povolává? Proč ho neposílal dříve na trh místo sebe? Nabízí se samozřejmě výklad, že je správcem Ježíš, ale toto vysvětlení je násilné, neboť v jednání správce není nic, co bychom mu mohli přisoudit. Podle jiného výkladu byl majitel vinice velmi aktivní, i když měl své lidi. Vyhledával dělníky sám. Můžeme se také domnívat, že hospodáře nezajímaly peníze, ale lidé. Správce snad dohlížel na průběh prací a pán vybíral na tržišti dělníky.

Zpráva o výplatě začíná od těch, kteří pracovali od pěti hodin. Každý z nich obdržel denár, za pouhou jednu hodinu práce je čekala denní mzda (9)! Když přišli první, dostali ke svému překvapení také jen jeden denár, i když jistě předpokládali, že výplata bude větší (10)! Tady přestává platit jakákoliv úměra, všichni mají nakonec stejnou odměnu. Takový postup pochopitelně útočí na náš cit pro spravedlnost!

Když hospodář najímal druhou skupinu dělníků, řekl, že jim dá, co je spravedlivé (4), ale nezmínil, kolik to bude? Pokud tedy nemá majitel zmatek ve svých výkazech, chápe zjevně spravedlnost jinak než my. Reakce pracovníků, kteří denár vzali, ale reptali (11), nutí pána vinice k vysvětlení. První čekali více, ale vadí jim hlavně to, že někdo jiný dostal stejně jako oni, i když si to, podle jejich mínění, nezasloužil (12).

Další zvláštností příběhu je, že vidíme pracovat pouze hospodáře, i když se má jednat o podobenství o „dělnících na vinici“! Nevíme, kolik práce za nimi zůstalo a jaká byla její kvalita? Oni sami mluví o „vedru a tíži dne“ (12). Důležitější informací pro vypravěče je, že pracoval hospodář. On také odměnil všechny denárem. Pán vinice uvádí na pravou míru, že se nestala křivda. První dostali, co měli dostat, co jim bylo slíbeno. Boží spravedlnost spočívá ve věrnosti zaslíbením. Spravedlnost rádo by „zbožných“ volá po zadostiučinění, jinak by totiž nemělo smysl se snažit. Boží milosrdenství naproti tomu není pro ty, kdo sebe pokládají za zbožné, ale pro všechny (13-14a).

Následující vysvětlení hospodáře (14b-15) se všechna ubírají stejným směrem. Milosrdný Bůh to má těžké se zbožnými a spravedlivými. Těm nejoddanějším, kteří pro něj pracují od samého rána, musí vysvětlovat, že když se nad někým dalším slituje, není to na jejich úkor, nejde o křivdu. To dobré, co svým spravedlivým dává, přece není pocit, že ostatní dopadnou špatně! On sám, Bůh, rozhoduje, co udělá s tím, co mu patří.

Dělníci první hodiny nemají co závidět, vždyť nedostali o nic méně než ti poslední. Na konci získává věta, která předcházela podobenství, překvapivě nové rozměry: „Tak budou první poslední a poslední první.“ (16) Učedníci, kteří jsou s Ježíšem od začátku, od časného rána, jsou ujištěni, že dostanou slíbenou odměnu (srv. Mt 19, 27-29). A protože ji přijmou až jako poslední, budou mít tu čest se dívat, jak jsou na tom i ostatní úplně stejně dobře, protože Bůh je milosrdný. Pokud bylo naše srdce s „prvními“, jsme ujištěni, že se vměšujeme do Božích záležitostí. Pokoušíme se Bohu určovat, jak by měl odstupňovat odměny a tresty podle našich představ a jako revizor kontrolovat vynakládání prostředků. Bůh ale chce, abychom se podíleli na Božím milosrdenství a radosti z něho.

Ježíš je v Matoušově vyprávění právě na cestě do Jeruzaléma a učí učedníky, jakýma očima se dívat na to, co zamýšlí. Oni jsou těmi „prvními“, kteří se nemají vyvyšovat, ale spíše solidarizovat s

posledními. Amen.

Sv. Augustin řekl: „Když jsi povolán, běž. Jsi povolán za poledne? Jdi i v tu hodinu. Je pravda, že ti Pán přislíbil denár, i když půjdeš na vinici na poslední hodinu, ale nikdo ti neslíbil, že se dožiješ odpoledne. Neříkám pozdního odpoledne, ale první hodiny po poledni. Proč tedy váháš poslechnout toho, který tě volá? Máš jistou odměnu, to je pravda, ale co víš, jak bude probíhat den? Hleď, abys nepozbyl svým váháním to, co ti Pán podle svého slibu dá.“